

MONTAIGNE SI SHAKESPEARE - TEMĂ COMUNĂ, TEMATICA PROFUND UMANĂ

MONTAIGNE AND W. SHAKESPEARE- A COMMON THEME, COMMON HUMAN PERSPECTIVE

Vanda STAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Științe Umaniste Politice și Administrative

Abstract

A much debated upon topic, the influence upon William Shakespeare's works of the French philosopher Michel de Montaigne is the basis of this article. This influence is evident in most of the plays of the English playwright who, undoubtedly, was familiar with the works of the latter. The attitude of Hamlet, Prince of Denmark, as displayed in the play with the same title, is undemined by his arrogance and self-centeredness, traits of character studied minutely by the French philosopher Montaigne. It is the author's claim that the acts of the Prince have brought about the death of all his beloved ones and that they were mainly prompted by his egocentrism and arrogance as well as by his permanent avenger attitude. Not only did his attitude not solve anything, it transformed an initial tragedy into the end of several families.

Key words: *tragedy, motivation, justice-maker, wrong-doer, self-centeredness.*

Cuvinte cheie: *tragedie, motivatie, justitiiar, nedreptate, egocentrism.*

Nu există figură literară mai impunătoare în întreaga literatură occidentală decât William Shakespeare (1564-1616). Cu toate acestea, există un autor caruia s-ar pare că acesta din urmă îi este profund îndatorat – filozoful francez Michel de Montaigne (1533-1592).

În Eseurile lui Montaigne – mai degrabă o colecție de gânduri libere pe diverse teme decât o colecție de argumente persuasive – există asemănări izbitoare în ceea ce privește abordarea conceptului de motivație, de ambiție nețărmuită cu cea mai mare tragedie a lui William Shakespeare, Hamlet.

Ambii autori consideră trasatura umană mai sus menționată un viciu, mai degrabă decât o virtute, un blestem și nu o binecuvântare, o boală și nu un leac. În vreme ce Montaigne își ofera propriile păreri legate de ambiție, Shakespeare ilustrează conceptul ducându-l la extrem în portretizarea răzbnătorului Prinț Hamlet al Danemarcei.

Montaigne și-a exprimat disprețul pentru ambiție devreme, în Capitolul IX al Cărții I, numit „Despre mincinoși”, în care compară ambiția cu o boală, la care oamenii (inclusiv el) sunt ușor predispuși. El a observat că „Este un rău de care în primul rând am găsit motiv să mă îndepartez... care foarte ușor mi-ar fi intrat în sânge, anume, ambiția” (Montaigne). În Cartea II, Capitolul XVI, numit „Despre glorie”, Montaigne analizează virtutea încuviințând „Virtutea este un lucru frivol și zadarnic dacă se naște din glorie... Cel care a asemănat primul gloria cu o umbră a făcut mai bine decât și-ar fi putut închipui; ambele sunt lucruri deosebit de zadarnice; gloria ca o umbră, poate să preceadă uneori corpul și uneori chiar să îl întrecă în existență” (Montaigne).

Acesta a fost, în esență, defectul lui Hamlet, care, până la urmă, a fost mai dramatic decât dorința de răzbunare, pentru că, în ultima instanță, ambiția a fost cea care i-a alimentat furia. De când își amintește, prințul danez a fost instruit pentru ca într-o bună zi să îi ia locul tatălui său la tron, după moartea acestuia. La vremea când Regele Hamlet a fost omorât, Prințul își primea instruirea religioasă (în concordanță cu noțiunea că monarhii erau mesageri ai lui Dumnezeu) la Universitatea Wittenberg,

departe de casă. Când Gertrude, mama sa, se căsătorește cu Claudius și acesta îi ia locul fratelui sau la tron, îi reneaga lui Hamlet ceea ce el credea a fi dreptul său din naștere și îl privează de împlinirea ambiției de o viață de a fi rege. De fapt, parte din altercația cu prietenii de la Universitate, Rosencrantz și Guildenstern, se datorează faptului că ambiția, pe care cu greu o ascundea de alții, era deja vizibilă pentru ei. Urmatorul schimb între Hamlet și prietenii lui seamănă izbitor cu observația lui Montaigne.

Hamlet: Danemarca e o închisoare...

Rosencrantz: Ambiția ta o face să fie una... Este prea îngustă pentru mintea ta...

Guildenstern: Visurile sunt într-adevăr ambiții; pentru că însăși esența ambițioșilor este doar umbra unui vis.

Hamlet: Un vis e însuși doar o umbră.

Rosencrantz: Cu adevărat, iar eu am ambiții atât de ușoare care nu sunt decât umbra unei umbre. (II.ii.254, 262-263, 267-269)

Așa cum Montaigne a prezis, vanitatea lui Hamlet a fost asemeni unei boli care, până la urmă, i-a otrăvit mintea. Nebunia lui se poate să fi fost la început forțată, ca unică modalitate de a duce lucrurile la un sfârșit, dar cautarea lui neîntreruptă de a deveni rege cu orice preț a acționat, indubitabil, ca un cancer care până la urmă l-a consumat și a atras după sine nenumarate vieți distruse sau terminate, durere, ură și lacrimi.

Așa cum și-a dat seama Rosencrantz, ambiția lui Hamlet a fost aceea care i-a limitat opțiunile, transformându-i răzbunarea într-un țel unic. În vreme ce Hamlet intenționa să-l prindă pe Claudius într-o cursă planuită de el, tânărul Prinț era de asemenea ținut captiv într-o închisoare pe care și-o construise singur, involuntar și nebănuit de el însuși. A căutat gloria răsturnării unui rege nesincer de pe tron și respectul tatălui sau în răzbunarea reușită a conspirației. Oare căutarea gloriei lui Hamlet – care a dus la moartea lui Rosencrantz, Guildenstern, Polonius, Ophelia, Gertrude, Claudius, Laertes și chiar a lui – să fi meritat totuși toate acțiunile sale? Categorie, el a fost întruchiparea celui mai rău caz posibil în viziunea lui Montaigne – un individ cu puține virtuți care își pierde vremea urmărind umbre în loc să se concentreze pe construirea unei vieți proprii cu principii morale.

La sfârșit, Hamlet nu reușește să-și îndeplinească ambițiile arzătoare. Fortinbras al Norvegiei, omul mânat de principii altruiste în loc de dorințe de glorie personală este cel care până la urmă moștenește coroana Danemarcei în finalul piesei lui William Shakespeare.

Concluzii

Cu siguranță, Michel de Montaigne nu ar fi fost surprins de acest deznodământ, pentru ca, în Eseurile lui, și-a sfătuit de nenumărate ori cititorii să se păzească de viciul ambiției și de victoria găunoasă care îi așteaptă pe aceia care și-au urmat prosteste ambițiile. Soarta lui Hamlet este pe deplin meritată în viziunea filozofului. Întrebarea care rămâne este dacă fără imixtiunea lui, aceste tragedii ar fi avut loc mai târziu, niciodată sau intervenția sa nu a făcut decât să le grabească.

Poate că, dacă prințul danez ar fi luat în considerație avertismentul înțeleptului filozof „ Punem prea mult preț pe noi înșine/ Suntem mai ambițioși de a avea o reputație mare decât una bună ” soarta lui Hamlet și a celor inițial dragi inimii sale ar fi fost mai puțin tragică.

Bibliografie

1. Montaigne, M de. *The Essays of Montaigne*, Cotton, Charles, Translt. Project Gutenberg. 26 October 2004.
2. Shakespeare, W. *The Tragedy of Hamlet* Cross, Wilbur L.; Brooke, Tucker, Eds. The Yale Shakespeare: The Complete Works, New York: Barnes and Noble, Inc., 1993.